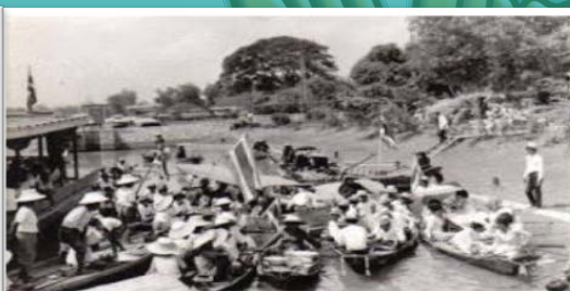

เอกสารประกอบการเรียน

รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เล่มที่ 2 เรื่องเล่าขานตำนานเสนา

โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา เพื่อเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สารการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนาระบวนการคิดอย่างเป็นระบบโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และสามารถสรุปองค์ความรู้จากบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้สูงขึ้น

ในเอกสารประกอบการเรียนนี้มีการเรียบเรียงและสรุปเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงาม มีใบงานที่ส่งเสริมกระบวนการคิดให้นักเรียนได้ศึกษา ฝึกปฏิบัติและลงมือทำตามคำแนะนำในบทเรียน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องบรรลุจุดมุ่งหมายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

แก้วใจ แซ่กอ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
คำแนะนำสำหรับครู	2
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	4
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	8
ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา	10
ใบงานที่ 1 เรื่อง ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา	14
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนา	15
ประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	15
ใบงานที่ 2 เรื่อง ประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	20
ประวัติอำเภอเสนา	21
ใบงานที่ 3 เรื่อง ประวัติอำเภอเสนา	30
ใบงานที่ 4 เรื่อง ประวัติชุมชน	32
แบบทดสอบหลังเรียน	33
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	38
เฉลยใบงานที่ 1 เรื่อง ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา	39
เฉลยใบงานที่ 2 เรื่อง ประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	40
เฉลยใบงานที่ 3 เรื่อง ประวัติอำเภอเสนา	41
เฉลยใบงานที่ 4 เรื่อง ประวัติชุมชน	43
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน	44
กระดาษคำตอบ	45

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แม่น้ำน้อย บริเวณหน้าวัดบางนมโค อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	12
ภาพ 2 แม่น้ำน้อย หล่อเลี้ยงชีวิตให้ผู้คนอำเภอสienaได้อุปโภค บริโภค และประกอบอาชีพเกษตรกรรม	13
ภาพ 3 ชาวสienaส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา	13
ภาพ 4 ชุมชนสienaในอดีต	15
ภาพ 5 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ	19
ภาพ 6 หมื่นปฏิพัทธ์ภูวนาท หรือนายช้าง เพื่อนต้นรัชกาลที่ 5	22
ภาพ 7 บ้านหมื่นปฏิพัทธ์ภูวนาท ตั้งอยู่ในแขวงสienaใน ปัจจุบันคืออำเภอบางบาล	22
ภาพ 8 ที่ว่าการอำเภอราชคราม หรืออำเภอบางไทร เดิมคือแขวงสเนียน้อย	23
ภาพ 9 ที่ว่าการมณฑลกรุงเก่า	23
ภาพ 10 การคมนาคมทางน้ำของชาวสiena	25
ภาพ 11 ที่ว่าการอำเภอสiena ถ่ายเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2528	25
ภาพ 12 การตั้งถิ่นฐานของชาวสienaในอดีต	27
ภาพ 13 หลวงเทศาจิตวิวารณี (เส็ง วิริยศิริ)	28
ภาพ 14 โรงแรมเก่าในตลาดสiena	29
ภาพ 15 การแต่งกายของชาวสienaในอดีต	29

เอกสารประกอบการเรียน
รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

ก่อนศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมการเรียนรู้
มาอ่านคำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียน
กันก่อนนะคะ

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับครู

1. เอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้ใช้เพื่อประกอบในการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือใช้สอนซ่อมเสริมและให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ครูควรศึกษาแผนจัดการเรียนรู้รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา ให้เข้าใจโดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมขณะที่นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนในคำแนะนำสำหรับนักเรียนอย่างครบถ้วน จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง
4. เมื่อครูใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา ครูควรแนะนำให้ความช่วยเหลือ และให้การเสริมแรงนักเรียนในขณะศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้ด้วย

คุณครูเข้าใจการใช้เอกสาร
ประกอบการเรียนแล้วใช่
ไหมคะ

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับนักเรียน

1.เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา เล่มนี้มีไว้เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์อำเภอเสนา

2.นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนในการศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา ด้วยตนเองดังนี้

2.1ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ ให้เข้าใจก่อนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา จำนวน 15 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานและตรวจสอบเฉลยในภาคผนวก

2.3 อ่านเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา ตั้งแต่ต้นจนจบให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อไม่เข้าใจให้นักเรียนย้อนกลับมาอ่านซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ

2.4 ทำใบงานที่ 1-4 อย่างตั้งใจ และตรวจคำตอบที่ถูกต้องในภาคผนวกและบันทึกคะแนนไว้

2.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 15 ข้อ และตรวจสอบเฉลยในภาคผนวก

3.ดูผลคะแนนที่นักเรียนทำใบงานและแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อผลคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80 ให้นักเรียนย้อนกลับไปศึกษา เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา จนกว่าจะผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

ขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ
อย่างเคร่งครัดนะคะ

แบบทดสอบก่อนเรียน เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอำเภอเสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนาได้
- 2.บอกพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้
- 3.บอกพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนาได้

คำสั่ง

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ

1. สิ่งแวดล้อมแบบใดที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์
 - ก. เขตที่ราบและมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์
 - ข. เขตที่ราบระหว่างหุบเขาใกล้กับลำธาร
 - ค. เขตพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล
 - ง. เขตพื้นที่ราบสูงที่มีอากาศหนาวเย็น
2. ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร
 - ก. พื้นที่ราบลุ่ม
 - ข. พื้นที่ราบลูกฟูก
 - ค. พื้นที่ราบลูกกระนด
 - ง. พื้นที่ราบสูง
3. ข้อใดคือแม่น้ำที่สำคัญของอำเภอเสนา
 - ก. แม่น้ำลพบุรี
 - ข. แม่น้ำป่าสัก
 - ค. แม่น้ำเจ้าพระยา
 - ง. แม่น้ำน้อย
4. ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แบ่งการปกครองออกเป็นกี่แขวง
 - ก. 2 แขวง
 - ข. 3 แขวง
 - ค. 4 แขวง
 - ง. 5 แขวง
5. การแบ่งเขตการปกครองของอยุธยาที่มีการใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไรบ้าง
 - ก. แขวงนคร แบ่งเป็น นครกลาง นครเล็ก
 - ข. แขวงเสนา แบ่งเป็น เสนาใหญ่ เสนาน้อย
 - ค. แขวงขุนนครอุไทย แบ่งเป็น นครอุไทยใหญ่ นครอุทัยน้อย
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

6. หลังจากแบ่งเขตการปกครองเป็นแบบมณฑล แขวงเสนาใหญ่ตอนเหนือ เรียกว่าอย่างไร

- ก. อำเภอส่นน้อย
- ข. อำเภอส่นเล็ก
- ค. อำเภอส่นกลาง
- ง. อำเภอส่นใหญ่

7. อำเภอส่นใหญ่ในอดีต ปัจจุบันคืออำเภอใด

- ก. อำเภอส่น
- ข. อำเภอผักไห่
- ค. อำเภอบางบาล
- ง. อำเภอบางไทร

8. อำเภอส่นในปัจจุบันเดิมมาจากอำเภอส่นส่วนใด

- ก. ส่นใหญ่
- ข. ส่นกลาง
- ค. ส่นเล็ก
- ง. ส่นทุกส่วน

9. อำเภอส่นน้อยในอดีต ปัจจุบันคืออำเภอใด

- ก. อำเภอบางซ้าย
- ข. อำเภอส่น
- ค. อำเภอบางไทร
- ง. อำเภอบางบาล

10. การเลือกตั้งผู้ใหญ่อันเกิดขึ้นครั้งแรกที่อำเภอใด

- ก. อำเภอส่น
- ข. อำเภอบางปะอิน
- ค. อำเภอบางบาล
- ง. อำเภอบางไทร

11. การเลือกตั้งผู้ใหญ่อันเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลใด

- ก. รัชกาลที่ 4
- ข. รัชกาลที่ 5
- ค. รัชกาลที่ 6
- ง. รัชกาลที่ 7

12. ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ทดลองการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านครั้งแรกได้แก่ข้อใด
- ก. หลวงเทศาจิตรวิวารณี
 - ข. หลวงราชวังเมืองสุริยชาติ
 - ค. หลวงกำแพงรามภักดีศรีสุริยชาติ
 - ง. หลวงกัลยาณานุรักษ์
13. ที่ว่าการอำเภอเสนาเดิมตั้งอยู่บริเวณใด
- ก. ริมคลองฝั่งซ้ายรางจระเข้
 - ข. ริมคลองฝั่งขวาคลองขนมจีน
 - ค. ริมคลองฝั่งซ้ายของปลายนา
 - ง. ริมคลองฝั่งขวาเจ้าเจ็ด
14. ที่ว่าการอำเภอเสนาเดิมปัจจุบันคือที่ใด
- ก. เทศบาลเมืองเสนา
 - ข. วัดบ้านแพน
 - ค. โรงฆ่าสัตว์เทศบาลเมืองเสนา
 - ง. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเสนา
15. ที่ว่าการอำเภอเสนาในปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณใด
- ก. ริมฝั่งขวาคลองปลายนา
 - ข. ริมฝั่งขวาแม่น้ำน้อย
 - ค. ริมฝั่งขวาคลองเจ้าเจ็ด
 - ง. ริมฝั่งขวาคลองปลายกั๊ด

เอกสารประกอบการเรียน
รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอำเภอเสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนาได้
- 2.บอกพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนาได้

สาระการเรียนรู้

1. ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนา
2. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนา

สาระสำคัญ

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอำเภอเสนา คือการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนา โดยศึกษาปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนาและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ การศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอำเภอเสนามีคุณค่าในด้านมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อยู่ในอำเภอเสนา เราควรศึกษาทำความเข้าใจเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

พร้อมแล้วไปศึกษา
บทเรียนกันดีกว่า

ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา

การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

จากการศึกษาสารานุกรมไทยฉบับเยาวชน เล่มที่ 17 เรื่อง การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์พบว่า มนุษย์จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เพื่อที่จะได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและเพื่อที่จะได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน สิ่งที่มีมนุษย์รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนนั้นเนื่องมาจากมนุษย์มีภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน ในสมัยอดีตที่ผ่านมาคนมนุษย์รวมกลุ่มกันเพื่อที่จะตั้งถิ่นฐานปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มนุษย์ส่วนใหญ่นั้นจะมีการเลือกการตั้งถิ่นฐานในเขตที่ราบที่มีพื้นที่กว้างขวาง มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพเป็นที่ก่อตั้งถิ่นฐาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเกิดการรวบรวมกลุ่มเพื่อตั้งบ้านเรือน และจัดการกับสิ่งรอบตัวให้เหมาะกับการดำรงชีพ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นมีด้วยกัน 3 ประการดังนี้

1.ปัจจัยทางกายภาพ สามารถแบ่งได้เป็น

- 1.1) **โครงสร้างและระดับความสูงของพื้นที่** เขตที่ราบมีความเหมาะสมที่จะตั้งถิ่นฐานมากกว่าเขตที่สูงหรือภูเขา เนื่องจากลักษณะพื้นที่กว้างขวางราบเรียบทำให้สามารถเพาะปลูกได้สะดวก และมีดินอุดมสมบูรณ์
- 1.2) **อากาศ** มีผลโดยตรงต่อมนุษย์เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะดินและพืช สภาพของดินฟ้าอากาศมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน มีอิทธิพลต่อการสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และวิถีการดำรงชีวิต
- 1.3) **น้ำ** มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานมาก โดยเฉพาะในสมัยโบราณการตั้งถิ่นฐานทุกแห่งเป็นการหาพื้นที่ที่จะทำการเกษตรด้วย น้ำที่ใช้ในการหาพื้นที่ที่จะทำการเกษตรด้วย น้ำที่ใช้ในการทำเกษตรกรรมไม่จำเป็นต้องมาจากฝนหรือแหล่งน้ำลำธารแต่เพียงอย่างเดียว ในบางแห่งที่ขาดฝน อาจหาแหล่งน้ำอื่น ๆ มาใช้เพื่อการเกษตร เช่น น้ำบาดาล

2.ปัจจัยทางวัฒนธรรม

การที่มนุษย์เข้าครอบครองพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเพื่อการตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในถิ่นฐานเดียวกัน และระหว่างถิ่นฐานต่าง ๆ การที่วิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปนั้น ซึ่งสามารถจะจำแนกได้เป็น

- 2.1) **ภาษา** โดยเฉพาะภาษาพูด ถือว่าเป็นตัวแทนของลักษณะวัฒนธรรม ภาษาเป็นสื่อสำคัญที่สืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อ ๆ ไป
- 2.2) **ศาสนา** ศาสนาเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ความเชื่อถ้อยคำมั่นและการปฏิบัติตามหลักของศาสนาเป็นหลักที่กำหนดวิถีชีวิตในท้องถิ่น สถานที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาอาจทำให้ท้องถิ่นหนึ่งมีความสำคัญมากกว่าท้องถิ่นอื่น วัด โบสถ์ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทางศาสนา แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั้น ๆ ศาสนาอาจมีอิทธิพลต่อการเกษตรกรรม การบริโภคอาหาร ตลอดจนด้านเศรษฐกิจ

2.3) การเมือง อิทธิพลทางการเมืองมีผลต่อพื้นที่ตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกิน

3.ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและระดับความเจริญทางเทคโนโลยี ใหม่ที่เข้า

3.1) การเพาะปลูก การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์แบบถาวรเริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูกด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งผลิตผลตามธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว และการตั้งถิ่นฐานแบบถาวรนี้ มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมมาก เช่น การทำไร่เลื่อนลอย

3.2) การเลี้ยงสัตว์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ การเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค ไว้ใช้งาน และไว้ขาย ส่วนใหญ่จะทำในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก

3.3) อุตสาหกรรม เป็นการนำผลิตผลมาดัดแปลงหรือแปรรูปให้เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะซับซ้อน ในเนื้อที่น้อย ต้องใช้วัตถุดิบและเชื้อเพลิงจำนวนมากในการผลิต มีการใช้แรงงาน ตลอดจนต้องการความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง

ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนา

1.ปัจจัยทางกายภาพของอำเภอเสนาสรุปได้ดังนี้

1.1) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนาเป็นที่ราบลุ่มโดยลาดจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ที่ลุ่มที่สุดคือที่ตำบลหัวเวียง มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านคือแม่น้ำน้อย และคลองต่างๆ หลายสาย ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเหมาะแก่การเพาะปลูก

1.2) อากาศ

สภาพภูมิอากาศของอำเภอเสนาค่อนข้างอบอุ่นไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด ในช่วงฤดูฝนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีประมาณ 1,081 มิลลิเมตรต่อปี มีการกระจายตัวของฝนในแต่ละเดือนมากกว่า 701 มิลลิเมตร อยู่ในช่วงกลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดได้แก่เดือนกันยายน

1.3) น้ำ

แหล่งทรัพยากรน้ำที่สำคัญของอำเภอนั้น มีทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติแหล่งชลประทาน แหล่งน้ำธรรมชาติ มีพื้นที่รับน้ำแม่น้ำน้อย ได้แก่ ตำบลบ้านกระทุ่ม หัวเวียง บ้านโพธิ์ บ้านแพน เสนา รางจระเข้(บางส่วน) บางนมโค (บางส่วน) สามกอ (บางส่วน) มีระยะทางรวมยาวประมาณ 20 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีคลองธรรมชาติอีกหลายสาย ได้แก่ คลองโมรธา คลองหัวแรด คลองหัวไร่แตง คลองทางฉีก คลองสามกอ คลองปลายนา คลองขมจีน คลองसान คลองหนองลำเจียก คลองหนองบัว คลองขุด เป็นต้น

ภาพ 1 แม่น้ำน้อย บริเวณหน้าวัดบางนมโค อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : แก้วใจ แซ่กอ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2559

แหล่งน้ำชลประทาน แบ่งได้ดังนี้

- 1.พื้นที่รับน้ำจากคลองชลประทานฝักไห้ ได้แก่ตำบลกระทุ่ม (บางหมู่บ้าน) ลาดงา รางจระเข้ เจ้าเสด็จและหัวเวียง
2. พื้นที่ที่รับน้ำจากคลองชลประทานเจ้าเจ็ดบางยี่หนได้แก่ ตำบลเจ้าเสด็จ เจ้าเจ็ด สามกอ สามตุ่ม บางนมโค บ้านหลวง บ้านแถว ชายนา มารวิชัย และดอนทอง

2.ปัจจัยทางวัฒนธรรม

อำเภอสนามีพัฒนาการความเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์ จากสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมทำให้เกิดการรวบรวมกลุ่มเพื่อก่อตั้งบ้านเรือนและจัดการกับสิ่งรอบตัวให้เหมาะสมกับการดำรงชีพ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในอำเภอสนา มีปัจจัยทางวัฒนธรรมดังนี้

2.1) ภาษา โดยเฉพาะภาษาพูด ใช้ภาษาไทยภาคกลางในการสื่อสาร

2.2) ศาสนา ประชาชนในอำเภอสนามักถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม มีความเชื่อถือยึดมั่นและการปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.3) การเมือง อิทธิพลทางการเมืองมีผลต่อพื้นที่ตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกิน

3.ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของชาวสนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์เหมาะสมกับการทำนา นอกจากนั้นยังมีหัตถกรรมประเภทเจียรระไนพลอย สานตะกร้า และมีโรงงานอุตสาหกรรม

3.1) การเพาะปลูก การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์แบบถาวรเริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูกด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพิงผลิตผลตามธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว และการตั้งถิ่นฐานแบบถาวรนี้ มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมมาก เช่น การทำไร่เลื่อนลอย

- 3.2) การเลี้ยงสัตว์ ส่วนมากจะเลี้ยงไว้บริโภคภายในครอบครัวเช่น ไก่ไข่ ปลา วัว
 3.3) อุตสาหกรรม อำเภอเสนามีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นบางส่วน

ภาพ 2 แม่น้ำน้อยหล่อเลี้ยงชีวิตให้ผู้คนอำเภอเสนาได้อุปโภค บริโภค และประกอบอาชีพเกษตรกรรม
 ที่มา : แก้วใจ แซ่ก้อ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2559

ภาพ 3 ชาวนาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา
 ที่มา : แก้วใจ แซ่ก้อ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2559

ใบงานที่ 1

เรื่อง ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา

คำสั่ง ให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นคำถามให้ถูกต้อง (7 คะแนน)

1. ความหมายการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ คืออะไร

.....

.....

.....

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็นกี่ประการ ได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ปัจจัยทางกายภาพ สามารถแบ่งได้เป็นอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ปัจจัยทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็นอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. การประกอบอาชีพของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลอะไรเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

6. ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

7. ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนา

ภาพ 4 ชุมชนเสนาในอดีต

ที่มา : งานประกวดภาพถ่าย วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552

ประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากเอกสารรายงานประจำปีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีพุทธศักราช 2498 กล่าวว่า สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

สมัยเป็นราชธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แบ่งการปกครองภายในบริเวณจังหวัด ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองส่วนหนึ่ง และการปกครองภายนอกบริเวณกำแพงเมืองอีกส่วนหนึ่ง

ก.การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมือง

ภายในบริเวณกำแพงเมืองแบ่งแขวงการปกครองเป็น 4 แขวง โดยถือเอาหอกลองเป็นศูนย์กลางของการแบ่งแขวงทั้ง 4 คือ

1.บริเวณตั้งแต่หอกลองถึงเจ้าไผ่ และตลาดยอดเป็นท้องที่ด้านตะวันตกไปจนถึงตะวันตกเฉียงเหนือ มีขุนธรณีบาล เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “ขุนธรณีบาล”

2.บริเวณตั้งแต่หอกลองถึงปามะพร้าว ด้านท่าชีและบ้านบางเอียน เป็นท้องที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ มีขุนโลกบาล เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนโลกบาล”

3.บริเวณตั้งแต่หอกลองถึงประตูไชย และเจ้าไสย เป็นท้องที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ มีขุนธราบาล เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนธราบาล”

4.บริเวณตั้งแต่หอกลองถึงบ้านบางเอียน และถึงพระราชวัง เป็นท้องที่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ มีขุนราบาล เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนราบาล”

ข. การปกครองภายนอก บริเวณกำแพงเมือง

ภายนอกบริเวณกำแพงเมือง แบ่งแขวงปกครองออกเป็น 3 แขวง โดยถือบริเวณในกำแพงเป็นเมือง ศูนย์กลาง แบ่งแขวงทั้ง 3 แขวง คือ

1.บริเวณตั้งแต่ลำแม่น้ำลพบุรี และลุ่มแม่น้ำป่าสัก ไปจดแม่น้ำเจ้าพระยาด้านใต้จดแขวงอุไทย เป็นท้องที่ด้านเหนือ มีขุนนคร เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนนคร”

2.บริเวณตั้งแต่ด้านเหนือแขวงขุนนคร ตลอดลงมาทางด้านใต้จนจดแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นท้องที่ด้านตะวันออก มีชุมอุไทย เป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนอุไทย”

3.บริเวณตั้งแต่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งต่อจากอาณาเขตของแขวงขุนอุไทย ขึ้นไปทางเหนือ จนมีอาณาเขตด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ติดต่อกับอาณาเขตของแขวงขุนนคร เป็นท้องที่ตะวันตก มีขุนเสนาเป็นนายแขวง จึงเรียกแขวงนี้ว่า “แขวงขุนเสนา”

สำหรับอำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของแขวงขุนเสนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อำเภอเสนา ได้เกิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีโดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ได้สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นพระราชธานีในวันศุกร์ เดือน 5 ขึ้น 6 ค่ำ ปี พ.ศ. 1893 พระราชทานนามว่า “กรุงเทพมหานคร บวรทวารวดีศรีอยุธยาดีลกษณพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์”

สมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี

สมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี สมัยแรกแบ่งอาณาเขตการปกครอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ออกเป็น 4 แขวง คือ

1.ขุนแขวงทั้ง 4 ภายในบริเวณกำแพงเมือง เข้าด้วยกันเป็นแขวงเดียวเรียกว่า แขวงรอบกรุง มีอาณาเขตปกครองเฉพาะในบริเวณเกาะเมือง ปัจจุบันนี้เท่านั้น

2.สำหรับแขวงภายนอกบริเวณกำแพงเมือง คงมี 3 แขวง ตามเดิมแต่ได้เปลี่ยนชื่อตำแหน่งมาเป็น ชื่อของแขวง เช่น แขวงนคร แขวงอุไทย แขวงเสนา

ดังนั้น ในระยะแรก ที่ย้ายราชธานีไปอยู่กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 4 แขวง คือ 1.แขวงรอบกรุง 2.แขวงขุนนคร 3.แขวงอุไทย 4.แขวงขุนเสนา

ช่วงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงเขตปกครองของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กระทำเป็นครั้งแรก เมื่อย้ายราชธานีไปอยู่ที่กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ดังกล่าวมาแล้วจากนั้นก็คงเป็นอยู่เรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชย์ เป็นกษัตริย์ รัชกาลที่ 3 แห่งประเทศไทย จึงได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอีก และได้เปลี่ยนแปลงกันเรื่อย ๆ ดังต่อไปนี้

ก.ในสมัยรัชกาลที่ 3

1.ครั้งแรกเมื่อเห็นว่า แขวงรอบกรุงมีอาณาเขตปกครองเพียงเฉพาะภายในบริเวณเกาะเมือง เป็นบริเวณที่แคบมาก ผลประโยชน์ที่ได้แก่นายแขวงน้อยมากเกินไปโดยเหตุนี้จึงได้เอาท้องที่ของแขวงนคร ของแขวงอุไทย และของแขวงเสนา เฉพาะบางส่วนของที่อยู่ใกล้เขตแขวงรอบกรุง ให้มาอยู่ในเขตท้องที่ของแขวงรอบกรุง แขวงรอบกรุงจึงมีอาณาเขตกว้างขวางออกดังที่อำเภอกรุงเก่าเป็นอยู่ ทุกวันนี้

2.ในสมัยรัชกาลที่ 3 นอกจาก คัดเอาท้องที่แขวงอื่นมาเพิ่มเข้าในแขวงรอบกรุงเพื่อขยายเขตท้องที่แขวงรอบกรุงให้กว้างออกแล้ว ยังได้แบ่งเขตท้องที่แขวงนคร ออกเป็น 2 แขวงอีกด้วย คือ

แบ่งเขตท้องที่แขวงนคร ทางด้านตะวันตกให้เป็น แขวงนครใหญ่ ทางด้านตะวันออกให้เป็น แขวงนครน้อย

แบ่งแขวงเสนาตอนเหนือให้เป็น แขวงเสนาใหญ่ และแบ่งแขวงเสนาตอนใต้ให้เป็น แขวงเสนาน้อยดังนั้น ในระยะนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 6 แขวง คือ

1.แขวงรอบกรุง 2.แขวงอุไทย 3.แขวงนครใหญ่ 4.แขวงนครน้อย 5.แขวงเสนาใหญ่ 6.แขวงเสนาน้อย

ข.สมัยพระยาไชยวิชิต (สิงโต ศกุนะสิงห์) เป็นผู้รักษากรุง

ในสมัยนี้ได้มีการแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทย ออกเป็น 2 แขวง คือแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทยตอนเหนือเป็นแขวงไทยใหญ่ และเขตท้องที่ แขวงอุไทย ตอนใต้ เป็น แขวงอุไทย

ระยะนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 7 แขวง คือ

1.แขวงรอบกรุง 2.แขวงอุไทยใหญ่ 3.แขวงอุไทยน้อย 4.แขวงนครใหญ่ 5. แขวงนครน้อย 6.แขวงเสนาใหญ่ 7.แขวงเสนาน้อย

ค.สมัยจัดระเบียบการปกครองเป็นระบบกระทรวงและมีมณฑลเทศาภิบาลในรัชกาลที่ 5
เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในสมัยนี้ได้เปลี่ยนคำว่า แขวง เป็น อำเภอ และเปลี่ยนแปลงอำเภอต่างๆ เป็นลำดับมาดังต่อไปนี้

1.ใน ปี พ.ศ. 2438 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงดำริว่าแขวงนครใหญ่ แขวงนครน้อย แขวงเสนาใหญ่ แขวงเสนาน้อยแต่ละแขวงมีพลเมืองมาก และมีท้องที่กว้างขวาง จึงให้แบ่งเขตปกครองของแขวง ดังกล่าวออกไปอีก คือ

ให้ แขวงนครใหญ่ ตอนเหนือ คงเป็น “อำเภอนครใหญ่” และแบ่งเขตท้องที่ แขวงนครใหญ่ตอนใต้ ออกเป็น “อำเภอนครใน”

ให้ แขวงนครน้อย ตอนเหนือ คงเป็น “อำเภอนครน้อย” และแบ่งเขตท้องที่ แขวงนครใหญ่ตอนใต้ ออกเป็น “อำเภอนครกลาง”

ให้ แขวงเสนาใหญ่ ตอนเหนือ คงเป็น “อำเภอเสนาใหญ่” แบ่งเขตท้องที่ แขวงเสนาใหญ่ตอนใต้ ออกเป็น “อำเภอเสนากลาง”

ให้ แขวงเสนาน้อย ตอนใต้ คงเป็น “อำเภอเสนาน้อย” และแบ่งเขตท้องที่ แขวงเสนาน้อยตอนเหนือไปรวมกับเขตท้องที่ เสนาใหญ่ ตอนตะวันออก ตั้งเป็น “อำเภอเสนาใน”

ระยะนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ

- 1.อำเภอรอบกรุง 2.อำเภออุไทยใหญ่ 3.อำเภออุไทยน้อย 4.อำเภอนครใหญ่ 5.อำเภอนครใน
- 6.อำเภอนครน้อย 7.อำเภอนครกลาง 8.อำเภอเสนาใหญ่ 9.อำเภอเสนากลาง 10.อำเภอเสนาน้อย
- 11.อำเภอเสนาใน

2.ใน ปี พ.ศ. 2443 ได้เปลี่ยนชื่อ อำเภออุไทยน้อยเป็น “อำเภอพระราชวัง”

3.ใน ปี พ.ศ. 2446 ได้เปลี่ยนชื่อ อำเภอนครกลาง เป็น “อำเภอนครหลวง”

4.ใน ปี พ.ศ. 2450 ได้แบ่งเขตท้องที่ อำเภอพระราชวัง ด้านตะวันออกรวมกับเขตท้องที่อำเภออุไทยใหญ่ ด้านใต้ แล้วยกขึ้นเป็นอำเภอเรียกว่า “อำเภออุไทยน้อย” แทนอำเภออุไทยน้อยเดิมซึ่งเปลี่ยนมาเป็นอำเภอพระราชวัง เสียแต่ พ.ศ. 2453

5.ใน ปี พ.ศ. 2467 ได้ย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอสาน้อย จากริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปตั้งที่ตำบลราชคราม ตอนฝั่งขวาลำน้ำบางไทร หรือแม่น้ำน้อย และให้เรียกว่า “อำเภอราชคราม” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอบางไทร” ใน ปี พ.ศ.2482

6.ต่อมาเมื่อได้มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอต่างๆ ในประเทศไทย ให้ตรงกับชื่อตำบลที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ อำเภอต่างๆ ในเขตท้องที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่ เป็นต่อไปนี้ คือ

1.อำเภอรอบกรุง	เป็น	อำเภอรุงเก่า
2.อำเภอพระราชวัง	เป็น	อำเภอบางประอิน
3.อำเภออุไทยใหญ่	เป็น	อำเภออุไทย
4.อำเภออุไทยน้อย	เป็น	อำเภอวังน้อย

5.อำเภอนครใหญ่	เป็น	อำเภอมหาราช
6.อำเภอนครไทร	เป็น	อำเภอบางปะหัน
7.อำเภอครน้อย	เป็น	อำเภอท่าเรือ
8.อำเภอเสนาใหญ่	เป็น	อำเภอผักไห่
9.อำเภอเสนาใน	เป็น	อำเภอบางบาล
10.อำเภอเสนากลาง	เป็น	อำเภอเสนา
11.อำเภอเสนาน้อย	เป็น	อำเภอราชคราม แล้วเปลี่ยนเป็นอำเภอบางไทร
12.อำเภอครหลวง	เป็น	อำเภอครหลวง ตามเดิม

7.ภายหลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยได้มีการเพิ่มอำเภอในท้องที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขึ้นอีก 2 อำเภอ โดยยกฐานะของกิ่งลาดบัวหลวง ซึ่งขึ้นกับอำเภอบางไทร เป็นอำเภอลาดบัวหลวง ในพ.ศ. 2490 และยกฐานะกิ่งภาชี ซึ่งขึ้นกับอำเภออุไทย ขึ้นเป็น อำเภอภาชี

ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งเขตปกครองออกเป็น 16 อำเภอ คือ

1.อำเภอกงเก่า	2.อำเภอบางปะอิน
3.อำเภออุไทย	4.อำเภอวังน้อย
5.อำเภอมหาราช	6.อำเภอบางปะหัน
7.อำเภอท่าเรือ	8.อำเภอผักไห่
9.อำเภอบางบาล	10.อำเภอเสนา
11.อำเภอบางไทร	12.อำเภอครหลวง
13.อำเภอลาดบัวหลวง	14.อำเภอภาชี
15.อำเภอบางซ้าย	16.อำเภอบ้านแพรก

ภาพ 5 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki>

ใบงานที่ 2

เรื่อง ประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้อง และทำเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความที่เห็นว่าผิด (10 คะแนน)

-1.การปกครองสมัยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือการปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองส่วนหนึ่ง และการปกครองภายนอกบริเวณเกาะเมืองอีกส่วนหนึ่ง
-2. การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองแบ่งแขวงการปกครองเป็น 4 แขวงโดยถือเอาหอกลองเป็นศูนย์กลาง
-3.การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองแบ่งแขวงการปกครองเป็น 4 แขวง ได้แก่ ขุนธรมบาล,แขวงขุนโลกบาล,แขวงขุนธราบาล,แขวงขุนนราบาล
-4.แขวงขุนนคร มีบริเวณตั้งแต่ลำแม่น้ำลพบุรี และลุ่มแม่น้ำป่าสัก ไปจดแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านใต้จดแขวงอุไทย เป็นท้องที่ด้านเหนือ มีขุนเสนา เป็นนายแขวง
-5.สมัยพระยาไชยวิชิต (สิงโต ศกุนะสิงห์) เป็นผู้รักษากรุง ในสมัยนี้ได้มีการแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทย ออกเป็น 2 แขวง คือแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทย ตอนเหนือ เป็นแขวงไทยใหญ่ และเขตท้องที่ แขวงอุไทย ตอนใต้ เป็น แขวงอุไทย
-6.คำว่า แขวง เปลี่ยนเป็น อำเภอ ตั้งแต่ มีการจัดระเบียบปกครองเป็นระบบกระทรวงและมี มณฑลเทศาภิบาลในรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน
-7.ใน ปี พ.ศ. 2443 ได้เปลี่ยนชื่อ อำเภออุไทยน้อยเป็น “อำเภอเสนากลาง”
-8.ใน ปี พ.ศ. 2467 ได้ย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเสนาน้อย จากริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปตั้งที่ ตำบลราชคราม ตอนฝั่งขวาลำน้ำบางไทร หรือแม่น้ำน้อย และให้เรียกว่า “อำเภอราชคราม” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอบางไทร” ใน ปี พ.ศ.2541
-9. อำเภอเสนาใน ต่อมาภายหลังเปลี่ยนเป็นอำเภอบางบาล
-10.ในปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งเขตปกครองออกเป็น 16 อำเภอ

ประวัติอำเภอเสนา

จากคำบอกเล่า ของนายสมพงษ์ ตรีสุขอายุ 86 ปี (อดีตผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) และส่วนหนึ่งนำมาจากเอกสารบรรยายสรุปของอำเภอเสนา ปี 2529 ที่อยู่เลขที่ 52 ถ.ธรรมสิทธิ์ี(ผ) เทศบาลเมืองเสนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

ก.ประวัติท้องที่ อำเภอเสนาตามประวัติปรากฏว่าเป็นชุมชนหนาแน่นมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จึงขอกล่าวพอสังเขปดังนี้

สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีการแบ่งการปกครองของกรุงศรีอยุธยา ออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงขุนนคร 1 แขวงขุนนครอุไทย 1 แขวงขุนเสนา 1 ส่วนอีกแขวงหนึ่งนั้น ไม่ปรากฏชัด เพียงแต่ทราบว่าเป็นแขวงระบุดบริเวณที่ตั้งกรุงในปัจจุบันนี้ อำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของ แขวงขุนเสนา

สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ก็คงแขวงอุไทย แขวงเสนา และแขวงที่สี่นี้ระบุชัดว่า “แขวงรอบกรุง” ได้มีการแบ่งเขตการปกครองเช่นนี้ตลอดจนถึงในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงแบ่งขอบเขตให้เล็กลงไปอีก คือ

แขวงนคร แบ่งเป็น นครใหญ่(ชีกซ้าย) นครน้อย(ชีกขวา)

แขวงเสนา แบ่งเป็น เสนาใหญ่(ด้านเหนือ) เสนาน้อย(ด้านใต้)

อำเภอเสนาเป็นส่วนหนึ่งของแขวงเสนาใหญ่ ครั้นต่อมาในสมัยปี พ.ศ. 2438 ซึ่งเป็นสมัยระยะเริ่มจัดการแบ่งเขตการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงดำริเห็นว่าแขวงเสนาแม้จะแบ่งขอบเขตออกเป็น แขวงเสนาใหญ่ เสนาน้อยแล้วก็ตาม ยังปรากฏว่ามีพลเมืองมาก ท้องที่กว้าง จึงให้ผู้รักษากรุงจัดการแบ่งเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงได้แบ่งดังนี้

1.แขวงเสนาใหญ่ แบ่งเป็น 2 ตอน

ก. ตอนเหนือ เรียกว่า อำเภอเสนาใหญ่ แล้วต่อมาก็เปลี่ยนเป็น อำเภอผักไห่

ข. ตอนใต้ เรียกว่า อำเภอเสนากลาง ต่อมาก็เปลี่ยนมาเป็น อำเภอเสนา คือ อำเภอเสนาในปัจจุบันนี้

2.แขวงเสนาเล็ก แบ่งเป็น 2 ตอนเช่นเดียวกัน คือ

ก. ตอนเหนือ แบ่งจากเขต เสนาใหญ่ บางส่วน ตอนตะวันออกกับเสนาเล็ก ทิศเหนือ บางส่วนรวมเรียกว่า เสนาใน คือ อำเภอบางบาล ปัจจุบันนี้

ภาพ 6 หมิ่นปฏิพัทธ์ภูวนาท หรือนายช้าง เพื่อนต้นรัชกาลที่ 5 (รัชกาลที่ 5 ทรงรู้จักนายช้างในการเสด็จ
ประภาสตัน เมื่อ พ.ศ. 2447) ถ่ายภาพคู่กับอำแดงพลับ ภรรยา ที่มีบ้านตั้งอยู่ในแขวงเสนาใน ปัจจุบันคือ
อำเภอบางบาล

ที่มา : งานประกวดภาพถ่าย วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ภาพ 7 บ้านหมิ่นปฏิพัทธ์ภูวนาทตั้งอยู่ในแขวงเสนาใน ปัจจุบันคืออำเภอบางบาล

ที่มา : งานประกวดภาพถ่าย วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ข.ตอนใต้ เรียกว่า เสนาน้อย คือ อำเภอบางไทร ปัจจุบันนี้

ภาพ 8 ที่ว่าการอำเภอราชคราม หรืออำเภอบางไทร เดิมคือแขวงเสนาน้อย
ที่มา : งานประกวดภาพเก่า วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ฉะนั้น อำเภอสนาในปัจจุบันได้แยกออกมาเป็นเขตอำเภอสนานี้ก็มาจากแขวงเสนากลางดังกล่าวข้างต้น โดยขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเก่า (ภายหลัง เปลี่ยนชื่อเป็นมณฑลอยุธยา) มี 8 เมือง ได้แก่ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอินทร์บุรี มีที่ตั้งบัญชาการอยู่ที่เมืองเก่า คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน ทั้งนี้ มณฑลกรุงเก่าได้รับการจัดตั้งเมืองเดือน มกราคม พ.ศ.2483 (ร.ศ.114)

ภาพ 9 ที่ว่าการมณฑลกรุงเก่า
ที่มา : งานประกวดภาพเก่า วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ข.ประวัติการปกครองท้องที่ เมื่ออำเภอเสนาได้จัดตั้งขึ้นในสมัยมณฑลเทศาภิบาล แบ่งการปกครองเป็น 28 ตำบล คือ ตำบลเสนา, บ้านกระทุ่ม, กลางคลอง, คลองขวาง, เจ้าเจ็ดชายน, เต่าเล่า, บางกะทิง, บางซ้ายนอก, บางซ้ายใน, บางนมโค, บ้านแกว, บ้านแพน, บ้านโพธิ์, เทพมงคล, บ้านหลวง, บ้านใหญ่, ปลายกลัดนอก, ปลายกลัดใน, ปลายนาไต้, ปลายนาเหนือ, มารวิชัย, รามจรเข้ไต้, รามจรเข้เหนือ, ลาดงา, สามตุ่ม, หัวเวียง, บ้านขนมจิน,

ต่อมาวันที่ 14 มีนาคม 2480 ได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศยกฐานะท้องที่บางส่วนเป็นเขตเทศบาล คือบางส่วนของตำบลเสนา, กลางคลอง, ปลายนาไต้ และบ้านแพน เรียกว่าเทศบาลเมืองเสนา (ราชกิจจานุเบกษาฉบับลงวันที่ 14 มีนาคม 2480 หน้า1871)

ต่อมาในปี 2486 สมัยมีปลัดตำบลได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตตำบลเสียใหม่ โดยถือเขตธรรมชาติคือแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้ปลัดตำบลทำงาน ได้สะดวก และลดตำบลลงเหลือ 17 ตำบล คือ ตำบลบ้านกระทุ่ม, เจ้าเจ็ด, ชายน, บางนมโค, บ้านแกว, บ้านแพน, บ้านโพธิ์, รามจรเข้, ลาดงา, หัวเวียง, สามก้อ, เทพมงคล, บางซ้าย, เต่าเล่า, ปลายกลัด, มารวิชัยและสามตุ่ม

ครั้นในปี 2491 ทางกระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะตำบลเทพมงคล, เต่าเล่า, บางซ้าย, ปลายกลัด, ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเรียกว่า “กิ่งอำเภอบางซ้าย” และให้ขึ้นกับอำเภอเสนา (วันที่ 1 มิถุนายน 2491)

ฉะนั้น อำเภอเสนาคงมีเขตการปกครอง ดังนี้

(ก) อำเภอเสนา มีตำบลในเขตปกครอง 17 ตำบล

(ข) กิ่งอำเภอบางซ้าย มีตำบลในเขตปกครองเดิม 4 ตำบล ต่อมาโอนบางส่วนของตำบลบ้านแกวไปยกฐานะเป็นตำบล เรียกว่า ตำบลแก้วฟ้า ในปัจจุบันจึงมีเขตปกครอง 5 ตำบล

(ค) เทศบาล ในรูปการปกครองท้องถิ่น ได้มีการประกาศราชกิจจานุเบกษา ยกฐานะท้องที่บางส่วนของอำเภอเสนาเป็นเขตเทศบาล คือบางส่วนของตำบลเสนากลางปลายนาไต้ และบ้านแพน เรียกว่าเทศบาลเมืองเสนา ครั้นนั้นเทศบาลมีเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร (ราชกิจจานุเบกษาฉบับลงวันที่ 14 มีนาคม 2480 หน้า 1871)

ค.ประวัติที่ตั้งที่ว่าอำเภอที่ว่าอำเภอเสนา เดิมตั้งอยู่ริมคลองฝั่งซ้ายของคลองปลายนาตรงที่ตั้งโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลเมืองเสนาในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าอำเภอเสนาในปัจจุบันประมาณ 2 กิโลเมตร แต่เดิมลำคลองปลายนาเป็นตัวแม่น้ำน้อย ครั้นต่อมาได้เกิดดินเนินเพราะกระแสน้ำได้เปลี่ยนทางเดินตามลำราง ลำรางเชื่อมแม่น้ำน้อยตอนโค้งเป็นศอก และได้กัดเซาะมากขึ้นจนเกิดเป็นคลองใหญ่สายใหญ่ ชุมชุมชนซึ่งเคยหนาแน่นได้ย้ายมาตั้งตรงสามแยกคลองใหญ่ เพราะเรือต่างๆมาใช้ลำคลองใหญ่แทนลำคลองเดิมเมื่อกระแสน้ำได้เปลี่ยนทางเดิน ประชาชนได้มาตั้งบ้านเรือนตามริมคลองกันหนาแน่นมากขึ้น เพราะในสมัยนั้นการคมนาคมทางบกยังไม่เจริญเหมือนในปัจจุบัน ประชาชนส่วนมากชอบตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองเพราะว่าการคมนาคมทางน้ำสะดวกกว่าทางบก

ภาพ10 การคมนาคมทางน้ำของชาวเสนา
ที่มา: ภาพเก่าจากที่ว่าการอำเภอเสนา. 2557

ต่อมาในปี พ.ศ.2448 เมื่อครั้งพระนราธรรมาธิราช (ข้า ชินทัย) ดำรงตำแหน่งนายอำเภอเสนาได้ย้ายตัวที่ว่าการอำเภอเสนาเดิมมาสร้างใหม่ในที่ดินของวัดบ้านแพนคือที่ว่าการอำเภอเสนาหลังปัจจุบันซึ่งตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำน้อย เป็นสามแยกบรรจบกันระหว่างคลองปลายนากับแม่น้ำน้อย

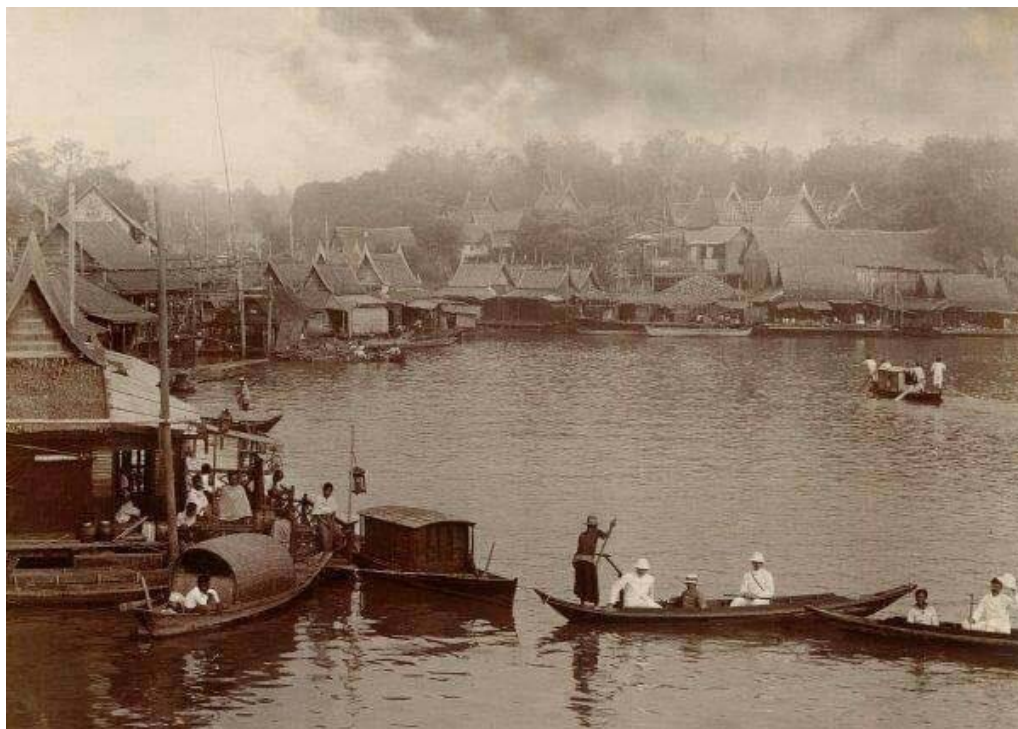

ภาพ 11 ที่ว่าการอำเภอเสนา ถ่ายเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2528
ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา .2560

จ.รายนามนายอำเภอ นายอำเภอเสนาเท่าที่ค้นคว้าได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2438 จนกระทั่งถึงปัจจุบันมี 42 นาย คือ

1.หลวงพลา	2438ถึง2439
2.ขุนกระทรวงฯ	2439ถึง2440
3.พระเสนานิคมพินิจ	2441 ถึง 2447
4.พระนราธรธรรมาจารย์(ชำ ชโนทัย)	9ม.ค. 2448ถึง2452
5.หลวงอุไทยธรรมา	2452ถึง 6ก.ย. 2456
6.ขุนวิสูตรประชาเขต (ขุนฮะ ทวานนท์)	18 ก.ย. 2456 ถึง 1พ.ค. 2458
7.พระนรินทร์ภักดี(ปลั่ง)	3พ.ค.2458ถึง 25 ส.ค.2458
8.หลวงนิกรกิจบัญชา(สมพงษ์ สุวรรณขุม)	1ก.ย. 2458ถึง2467
9.หลวงพิศิษฐ์นครการ	15 พ.ย.2476 ถึง21มิ.ย. 2473
10.หลวงกำปั่นยานุรักษ์(ชิน กำปั่นบานมิตร)	21มิ.ย. 2473ถึง มี.ค. 2478
11.นายเวก วิเชียรสรรค์	มี.ค. 2477 ถึง2479
12.นายจรัส ธารีสาร	2479ถึง2482
13.ขุนศรีวิเศษ(นายยงยุทธ ศรีวิเศษ)	2482 ถึง 2485
14.นายสนิท วิไลจิตต์	2485ถึง2486
15.ขุนพิทักษ์เขตประชา (จักร พัทธ์เขต)	12ก.ย. 2486 ถึง23 ม.ค. 2491
16.นายรังสรรค์ รังสิกุล	2ก.พ. 2493 ถึง 15ม.ค. 2495
17.นายประมวญ รังสิกุล	20ม.ค. 2495 ถึง 15 ม.ค.2504
18.นายดิเรก โสตสถิต	17 ม.ค. 2504 ถึง 6 พ.ย. 2507
18.นายกำพล กลิ่นสุคนธ์	7 ธ.ค. 2507 ถึง 10 พ.ย. 2510
19.นายไพบุลย์ วัฒนพานิช	17 พ.ย. 2510 ถึง 25 พ.ค. 2514
20.ร.ต.สมนึก เกิดเกษ	14 มิ.ย. 2514 ถึง 25 ต.ค. 2517
21.นายสมบุรณ์ โอชนานนท์	25 ต.ค. 2517 ถึง 2 ก.ค. 2519
22.นายสมเจตต์ ธาราทรัพย์	4 ก.ค. 2519 ถึง 2 ธ.ค. 2522
23.นายสุนันท์ เจริญวัฒนา	9 ธ.ค. 2522 ถึง 22 ต.ค. 2524
24.นายประทีป จิรวัดน์	26 ต.ค. 2524 ถึง 14 ต.ค. 2526
25.นายสมจิตต์ รื้อทอง	14 ต.ค. 2526 ถึง 5 ต.ค. 2528
26.นายปชา ลาภานันต์	5 ต.ค. 2528 ถึง 10 ก.ย. 2532
27.ร.ต.สมชาย นวาวัดน์	22 ต.ค. 2532 ถึง 29 มิ.ย. 2533
28.นายปรีชา ผดุงจันทร์	2 ก.ค. 2533 ถึง 2 ต.ค. 2535
29.นายปัทมศักดิ์ อัสวานวัฒน์	10 ต.ค. 2535 ถึง 31 ต.ค. 2538
30.นายคำนึง อีสโร	10 พ.ย. 2538 ถึง 31 พ.ย. 2542

31.นายประจักษ์จิต อภิวัต	22 พ.ย. 2542 ถึง 19 พ.ย. 2543
32.นายณัฐคงธนะ	20 พ.ย. 2543 ถึง 5 ต.ค. 2546
33.นายณรงค์ อ่อนสะอาด	6 ต.ค. 2546 ถึง 23 ต.ค. 2550
34.นายสุทธินันท์ หลวงศรี	25 ต.ค. 2550 ถึง 22 ม.ค. 2553
35.นายพินิจ เขียวธวัช	25 ม.ค. 2553 ถึง 12 ธ.ค. 2554
36.นายเรวัต อัมพวานนท์	13 ธ.ค. 2554 ถึง 24 มี.ค. 2556
37.นายเรวัต ประสงค์	13 มี.ค. 2556 ถึง 24 พ.ย. 2556
38.นายธีรพล ศิรินาวัฒน์	16 ธ.ค. 2556 ถึง 18 ต.ค. 2558
39.นายโสภณ คชพันธ์	9 พ.ย. 2558 ถึง 6 พ.ย. 2559
40.นายอนุกุล เรือนแก้ว	7 พ.ย. 2559 ถึง 27 พ.ค. 2564
41.นายวัชรินทร์ รื่นถวิล	28 พ.ค. 2564 ถึง 14 ก.พ. 2565
42. นางอมรรัตน์ กริ่งไกร	15 ก.พ. 2565 จนถึงปัจจุบัน

ภาพ 12 การตั้งถิ่นฐานของชาวเสนาในอดีต

ที่มา: ภาพเก่าจากที่ว่าการอำเภอเสนา. 2557

การจัดรูปแบบการปกครองตำบลมีตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าหน่วยการปกครอง วิธีการจัดตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ให้จัดตั้งจากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มั่นคงดีเป็นผู้ใหญ่บ้านที่พอจะว่ากล่าวบังคับราษฎรได้ แต่ต่อมาได้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน คงมีแต่กำนัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันบกพร่องไปด้วยเนื่องจากขาดผู้ช่วยคอยดูแลทุกข์สุขของราษฎรในท้องที่ และเขตท้องที่ภายในตำบลหนึ่ง ๆ มีพระราชดำริเห็นควรที่จะเริ่มจัดการให้มีการลองจัดตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง โดยได้ทรงมอบหมายให้หลวงเทศาจิตวิวารณ์(เส็ง วิริยศิริ) ไปทดลอง เลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านเองที่เกาะบางปะอิน เป็นการทดลองก่อนซึ่งผลทดลองเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่บางปะอินนั้นว่าประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ มณฑลอยุธยา เป็นมณฑลแรกที่ได้จัดการทดลองเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันรักษาความสงบสุขของราษฎร

ภาพ 13 หลวงเทศาจิตวิวารณ์(เส็ง วิริยศิริ) ขณะถ่ายภาพได้รับตำแหน่งเป็น
พระยามหาอำมาตยาธิบดี(เส็ง วิริยศิริ)ตำแหน่งรองเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/467178161318279810>

ภาพ14 โรงแรมเก่าในตลาดเสนา
ที่มา : งานประกวดภาพเก่า วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ภาพ15 การแต่งกายของชาวเสนาในอดีต
ที่มา : งานประกวดภาพเก่า วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2552

ใบงานที่ 3

เรื่อง ประวัติอำเภอเสนา

คำสั่ง ให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นคำถามให้ถูกต้อง (10 คะแนน)

1. แขวงเสนาใหญ่ แบ่งออกเป็นกี่ตอน ได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. แขวงเสนาน้อย แบ่งออกเป็นกี่ตอน ได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. มณฑลกรุงเก่ามีทั้งหมด กี่เมือง ได้แก่เมืองอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ในครั้งที่อำเภอเสนาได้จัดตั้งขึ้นในสมัยมณฑลเทศาภิบาลแบ่งการปกครองเป็นกี่ตำบล และได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

5. ในปีพ.ศ. 2486 สมัยมีปลัดตำบลได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตตำบลเสียใหม่ โดยถือเขตธรรมชาติเป็นหลัก ได้แก่แนวธรรมชาติใด และมีกี่ตำบล ได้แก่ตำบลใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

6. ประวัติที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ เดิมตั้งอยู่ที่ใด และสาเหตุใดจึงมีการย้ายที่ว่าการอำเภอเสนา

.....

.....

.....

7. ในปี พ.ศ. 2448 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเสนาไปสร้างใหม่ที่ใด

.....

.....

.....

8. นายอำเภอคนแรกชื่ออะไร และดำรงตำแหน่งเมื่อใด

.....

.....

.....

9. นายอำเภอคนปัจจุบันชื่ออะไร และดำรงตำแหน่งเมื่อใด

.....

.....

.....

10. การทดลองเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเกิดขึ้นครั้งแรกที่ใด

.....

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอำเภอเสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของอำเภอเสนาได้
- 2.บอกพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้
- 3.บอกพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเสนาได้

คำสั่ง

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ

1. สิ่งแวดล้อมแบบใดที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์
 - ก. เขตพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล
 - ข. เขตพื้นที่ราบสูงที่มีอากาศหนาวเย็น
 - ค. เขตที่ราบและมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์
 - ง. เขตที่ราบระหว่างหุบเขาใกล้กับลำธาร
2. ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร
 - ก. พื้นที่ราบสูง
 - ข. พื้นที่ราบลุ่ม
 - ค. พื้นที่ราบลูกฟูก
 - ง. พื้นที่ราบลูกกระนด
3. ข้อใดคือแม่น้ำที่สำคัญของอำเภอเสนา
 - ก. แม่น้ำน้อย
 - ข. แม่น้ำป่าสัก
 - ค. แม่น้ำลพบุรี
 - ง. แม่น้ำเจ้าพระยา
4. ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แบ่งการปกครองออกเป็นกี่แขวง
 - ก. 5 แขวง
 - ข. 4 แขวง
 - ค. 3 แขวง
 - ง. 2 แขวง
5. การแบ่งเขตการปกครองของอยุธยาที่มีการใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไรบ้าง
 - ก. แขวงขุนนครอุไทย แบ่งเป็น นครอุไทยใหญ่ นครอุทัยน้อย
 - ข. แขวงเสนา แบ่งเป็น เสนาใหญ่ เสนาน้อย
 - ค. แขวงนคร แบ่งเป็น นครกลาง นครเล็ก
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

6. หลังจากแบ่งเขตการปกครองเป็นแบบมณฑล แขวงเสนาใหญ่ตอนเหนือ เรียกว่าอย่างไร

- ก. อำเภอสนาเล็ก
- ข. อำเภอสนายน้อย
- ค. อำเภอสนากลาง
- ง. อำเภอสนาใหญ่

7. อำเภอสนาใหญ่ในอดีต ปัจจุบันคืออำเภอใด

- ก. อำเภอผักไห่
- ข. อำเภอสนา
- ค. อำเภอบางไทร
- ง. อำเภอบางบาล

8. อำเภอสนาในปัจจุบันเดิมมาจากอำเภอสนาส่วนใด

- ก. สนาเล็ก
- ข. สนากลาง
- ค. สนาใหญ่
- ง. สนาทุกส่วน

9. อำเภอสนายน้อยในอดีต ปัจจุบันคืออำเภอใด

- ก. อำเภอบางไทร
- ข. อำเภอบางซ้าย
- ค. อำเภอสนา
- ง. อำเภอบางบาล

10. การเลือกตั้งผู้ใหญบ้านเกิดขึ้นครั้งแรกที่อำเภอใด

- ก. อำเภอสนา
- ข. อำเภอบางบาล
- ค. อำเภอบางไทร
- ง. อำเภอบางปะอิน

11. การเลือกตั้งผู้ใหญบ้านเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลใด

- ก. รัชกาลที่ 7
- ข. รัชกาลที่ 6
- ค. รัชกาลที่ 5
- ง. รัชกาลที่ 4

12. ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ทดลองการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านครั้งแรกได้แก่ข้อใด
- ก. หลวงกำแพงรามภักดีสุริยชาติ
 - ข. หลวงราชวังเมืองสุริยชาติ
 - ค. หลวงเทศาจิตวิวรรณี
 - ง. หลวงกัลยาณานุรักษ์
13. ที่ว่าการอำเภอเสนาเดิมตั้งอยู่บริเวณใด
- ก. ริมคลองฝั่งขวาเจ้าเจ็ด
 - ข. ริมคลองฝั่งซ้ายรางจระเข้
 - ค. ริมคลองฝั่งขวาคลองขนมจีน
 - ง. ริมคลองฝั่งซ้ายของปลายนา
14. ที่ว่าการอำเภอเสนาเดิมปัจจุบันคือที่ใด
- ก. วัดบ้านแพน
 - ข. เทศบาลเมืองเสนา
 - ค. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเสนา
 - ง. โรงฆ่าสัตว์เทศบาลเมืองเสนา
15. ที่ว่าการอำเภอเสนาในปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณใด
- ก. ริมฝั่งขวาแม่น้ำน้อย
 - ข. ริมฝั่งขวาคลองเจ้าเจ็ด
 - ค. ริมฝั่งขวาคลองปลายกั๊ด
 - ง. ริมฝั่งขวาคลองปลายนา

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2542. **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา:มปท.**
- [โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2551.](#)
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 17 เรื่อง การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์.กรุงเทพฯ:
ด้านสุทธาการพิมพ์.
- จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2498. **เอกสารรายงานประจำปีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
ประจำปีพุทธศักราช 2498.พระนครศรีอยุธยา:มปท.
 _____. 2499. **เอกสารรายงานประจำปีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีพุทธศักราช 2499.**
พระนครศรีอยุธยา:มปท.
- [มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. 2542. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 14. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ](#)
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- อำเภอเสนา. 2529. **เอกสารรายงานประจำปีอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
ประจำปีพุทธศักราช 2529.เสนา : ที่ว่าการอำเภอเสนา
- คำบอกเล่าของ นายสมพงษ์ ตรีสุขอายุ 86 ปี (อดีตผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
 ที่อยู่เลขที่ 52 ถ.ธรรมสิทธิ์(ผ) เทศบาลเมืองเสนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก

เฉลยใบงานที่ 1

เรื่อง ปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเสนา

คำสั่ง ให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นคำถามให้ถูกต้อง (7 คะแนน)

1. ความหมายการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ คืออะไร

มนุษย์จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เพื่อที่จะได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและเพื่อที่จะได้กระทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน.....

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็นกี่ประการ ได้แก่อะไรบ้าง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นมีด้วยกัน 3 ประการ 1.ปัจจัยทางกายภาพ 2.ปัจจัยทางวัฒนธรรม 3.ปัจจัยทางเศรษฐกิจ.....

3. ปัจจัยทางกายภาพ สามารถแบ่งได้เป็นอะไรบ้าง

ปัจจัยทางกายภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 1. โครงสร้างและระดับความสูงของพื้นที่ 2. อากาศ 3. น้ำ.....

4. ปัจจัยทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็นอะไรบ้าง

ปัจจัยทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 1. ภาษา 2. ศาสนา 3. การเมือง

5. การประกอบอาชีพของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลอะไรเป็นสำคัญ

ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและระดับความเจริญทางเทคโนโลยีใหม่ๆที่เข้ามา เช่น

1. การเพาะปลูก 2. การเลี้ยงสัตว์ 3. อุตสาหกรรม

6. ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอเสนาเป็นที่ราบลุ่มโดยลาดจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ที่ลุ่มที่สุดคือที่ตำบลหัวเวียง มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านคือแม่น้ำน้อย และคลองต่างๆ หลายสาย ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเหมาะแก่การเพาะปลูก.....

7. ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอเสนามีลักษณะอย่างไร

สภาพภูมิอากาศของอำเภอเสนาค่อนข้างอบอุ่นไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด.....

เฉลยใบงานที่ 2

เรื่อง ประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้อง และทำเครื่องหมาย × หน้าข้อความที่เห็นว่าผิด (10 คะแนน)

-×.....1. การปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองส่วนหนึ่ง และการปกครองภายนอกบริเวณเกาะเมืองอีกส่วนหนึ่ง
- ...✓.....2. การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองแบ่งแขวงการปกครองเป็น 4 แขวงโดยถือเอาหอกลองเป็นศูนย์กลาง
- ...✓.....3. การปกครองภายในบริเวณกำแพงเมืองแบ่งแขวงการปกครองเป็น 4 แขวง ได้แก่ ขุนธรมบาล,แขวงขุนโลกบาล,แขวงขุนธราบาล,แขวงขุนนราบาล
-×.....4. แขวงขุนนคร มีบริเวณตั้งแต่ลำแม่น้ำลพบุรี และลุ่มแม่น้ำป่าสัก ไปจดแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านใต้จดแขวงอุไทย เป็นท้องที่ด้านเหนือ มีขุนเสนา เป็นนายแขวง
- ...✓.....5. สมัยพระยาไชยวิชิต (สิงโต ศกุนะสิงห์) เป็นผู้รักษากรุง ในสมัยนี้ได้มีการแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทย ออกเป็น 2 แขวง คือแบ่งเขตท้องที่ แขวงอุไทย ตอนเหนือ เป็นแขวงไทยใหญ่ และเขตท้องที่ แขวงอุไทย ตอนใต้ เป็น แขวงอุไทย
-×.....6. คำว่า แขวง เปลี่ยนเป็น อำเภอ ตั้งแต่ มีการจัดระเบียบปกครองเป็นระบบกระทรวงและ มีมณฑลเทศาภิบาลในรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน
-×.....7. ใน ปี พ.ศ. 2443 ได้เปลี่ยนชื่อ อำเภออุไทยน้อยเป็น “อำเภอเสนากลาง”
- ...✓.....8. ใน ปี พ.ศ. 2467 ได้ย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอสาน้อย จากริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปตั้งที่ ตำบลราชคราม ตอนฝั่งขวาลำน้ำบางไทร หรือแม่น้ำน้อย และให้เรียกว่า “อำเภอราชคราม” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอบางไทร” ใน ปี พ.ศ.2541
- ...✓.....9. อำเภอสนาในต่อมาภายหลังเปลี่ยนเป็นอำเภอบางบาล
- ...✓.....10. ในปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงแบ่งเขตปกครองออกเป็น 16 อำเภอ

เฉลยใบงานที่ 3

เรื่อง ประวัติอำเภอเสนา

คำสั่ง ให้นักเรียนอธิบายตามประเด็นคำถามให้ถูกต้อง (10 คะแนน)

1. แขวงเสนาใหญ่ แบ่งออกเป็นกี่ตอน ได้แก่อะไรบ้าง

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนเหนือ เรียกว่า อำเภอเสนาใหญ่ แล้วต่อมาก็เปลี่ยนเป็น อำเภอผักไห่
ตอนใต้ เรียกว่า อำเภอเสนากลาง ต่อมาก็เปลี่ยนมาเป็น อำเภอเสนา คือ อำเภอเสนา ในปัจจุบันนี้

2. แขวงเสนาน้อย แบ่งออกเป็นกี่ตอน ได้แก่อะไรบ้าง

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนเหนือ แบ่งจากเขต เสนาใหญ่ บางส่วน ตอนตะวันออกกับเสนาน้อย
ทิศเหนือบางส่วนรวมเรียกว่า เสนาใน คือ อำเภอบางบาล ปัจจุบันนี้
ตอนใต้ เรียกว่า เสนาน้อย คือ อำเภอบางไทร ปัจจุบันนี้

3. มณฑลกรุงเก่ามีทั้งหมด กี่เมือง ได้แก่เมืองอะไรบ้าง

มี 8 เมือง ได้แก่ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอินทร์บุรี มีที่ตั้ง
บัญชาการอยู่ที่เมืองเก่า คือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน

4. ในครั้งที่อำเภอเสนาได้จัดตั้งขึ้นในสมัยมณฑลเทศาภิบาลแบ่งการปกครองเป็นกี่ตำบล และได้แก่

27 ตำบล ได้แก่ ตำบลเสนา, บ้านกระทุ่ม, กลางคลอง, คลองขวาง, เจ้าเจ็ดขายน, เต่าเล่า,
บางกะทิง, บางซ้ายนอก, บางซ้ายใน, บางนมโค, บ้านแวง, บ้านแพน, บ้านโพธิ์, เทพมงคล,
บ้านหลวง, บ้านใหญ่, ปลายกลัดนอก, ปลายกลัดใน, ปลายนาไต้, ปลายนาเหนือ, มารวิชัย,
รางจระเข้ไต้, รางจระเข้เหนือ, ลาดงา, สามตุ่ม, หัวเวียง, บ้านขนมจีน

5. ในปีพ.ศ. 2486 สมัยมีปลัดตำบลได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตตำบลเสียใหม่ โดยถือเขตธรรมชาติเป็นหลัก

ได้แก่แนวธรรมชาติใด และมีกี่ตำบล ได้แก่ตำบลใดบ้าง

17 ตำบล คือ ตำบลบ้านกระทุ่ม, เจ้าเจ็ด, ขายน, บางนมโค, บ้านแวง, บ้านแพน, บ้านโพธิ์,
รางจระเข้, ลาดงา, หัวเวียง, สามก้อ, เทพมงคล, บางซ้าย, เต่าเล่า, ปลายกลัด, มารวิชัย
และสามตุ่ม

6. ประวัติที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ เดิมตั้งอยู่ที่ใด และสาเหตุใดจึงมีการย้ายที่ว่าการอำเภอ
เดิมตั้งอยู่ริมคลองฝั่งซ้ายของคลองปลายนา ตรงที่ตั้งโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลเมืองเสนาในปัจจุบัน
สาเหตุการย้ายที่ว่าการอำเภอเสนาลำคลองตื้นเขินเพราะกระแสน้ำได้เปลี่ยนทางเดิน เกิดการกัดเซาะ
ลำรางจนกลายเป็นคลองใหญ่เชื่อมกับแม่น้ำน้อย มีชุมชนหนาแน่นมากขึ้นจึงย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ
เสนามาอยู่ที่ปัจจุบัน ซึ่งห่างจากพื้นที่เดิม 2 กิโลเมตร.....

7. ที่ว่าการอำเภอเสนาย้ายไปสร้างใหม่ พ.ศ. ไດ และอยู่บริเวณพื้นที่ใด
ที่ว่าการอำเภอเสนาย้ายไปสร้างที่ใหม่ในปี พ.ศ.2448
สร้างใหม่ในที่ดินของวัดบ้านแพนคือที่ว่าการอำเภอเสนาหลังปัจจุบันซึ่งตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำน้อย
เป็นสามแยกบรรจบกันระหว่างคลองปลายนา กับแม่น้ำน้อย

8. นายอำเภอคนแรกชื่ออะไร และดำรงตำแหน่งเมื่อใด
นายอำเภอคนแรก คือ หลวงปลาฯ ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2438ถึง พ.ศ. 2439

9. นายอำเภอคนปัจจุบันชื่ออะไร และดำรงตำแหน่งเมื่อใด
นายอำเภอคนปัจจุบันชื่อ นายอนุกุล เรือนแก้ว นายวัชรินทร์ รื่นถวิล 28 พ.ค. 2564
ดำรงตำแหน่ง เมื่อ 7 พ.ย. 2559 ถึงปัจจุบัน

10. การทดลองเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเกิดขึ้นครั้งแรกที่ใด
เลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านครั้งแรก ที่เกาะบางปะอิน

เรื่อง ประวัติชุมชน

อยู่ในคฤหาสน์ของครูผู้สอน

เรื่อง ประวัติหมู่บ้าน.....

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, resembling notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

อ้างอิงข้อมูลจาก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

แบบทดสอบก่อนเรียน

1. ก
2. ก
3. ง
4. ค
5. ข
6. ง
7. ข
8. ข
9. ค
10. ข
11. ข
12. ก
13. ค
14. ค
15. ข

แบบทดสอบหลังเรียน

1. ค
2. ข
3. ก
4. ข
5. ข
6. ง
7. ก
8. ข
9. ก
10. ง
11. ค
12. ค
13. ง
14. ง
15. ก

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

เล่มที่ 2 เรื่อง เล่าขานตำนานเสนา

ชื่อ-สกุล
 ชั้น ม...../.....เลขที่.....

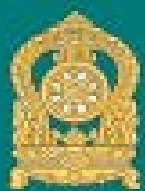
แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ